

Wyrok z dnia 29 listopada 2000 r.

I PKN 122/00

Nieuwzględnienie żądania przywrócenia do pracy i zasądzenie na rzecz pracownika odszkodowania na podstawie art. 45 § 2 KP powinno być poprzedzone dokonaniem przez sąd pracy ustaleń co do braku możliwości lub niecelowości przywrócenia do pracy.

Przewodniczący SSN Jadwiga Skibińska-Adamowicz, Sędziowie SN:
Katarzyna Gonera (sprawozdawca), Walerian Sanetra.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 29 listopada 2000 r. sprawy z powództwa Bogdana C. przeciwko „B.” Spółce z o.o. w P. o uchylenie kary nagany i przywrócenie do pracy, na skutek kasacji powoda od wyroku Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie z dnia 14 września 1999 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu-Sądowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.

U z a s a d n i e

Sąd Rejonowy-Sąd Pracy w Płocku wyrokiem z 16 lutego 1999 r. [...] zasądził od strony pozwanej „B.” Spółki z o.o. w P. na rzecz powoda Bogdana C. kwotę 5.427 złotych wraz z odsetkami tytułem odszkodowania za nieuzasadnione wypowiedzenie umowy o pracę oraz uchylił karę nagany nałożoną na powoda przez pozwanego pracodawcę 19 lutego 1998 r.

Sąd Pracy ustalił, że powód był zatrudniony w pozwanej Spółce na podstawie umowy o pracę na stanowisku inspektora budowlanego. Z racji zajmowanego stanowiska pełnił funkcję inspektora nadzoru z ramienia swojego pracodawcy jako inwestora (zamawiającego) przy realizacji robót polegających na ociepleniu budynku biurowego pozwanej Spółki. W dniu 19 lutego 1998 r. został ukarany karą nagany za naruszenie obowiązków pracowniczych, w szczególności za to, że nie poinformował

przełożonych o konieczności ustalenia z wykonawcą robót wskaźników do kosztorysowania, przyjmując na własną odpowiedzialność ich wysokość, w wyniku czego okazało się, że przyjęte przez niego wskaźniki są niekorzystne dla pracodawcy jako zamawiającego, a bardzo korzystne dla wykonawcy. Ponadto jako przyczynę ukarania karą nagany wskazano to, że powód bez zgody kierownika działu technicznego M.M. udzielił wykonawcy zaliczki na pokrycie kosztów prowadzonych robót w wysokości 140.000 zł. Powód złożył sprzeciw od kary nagany, jednak pracodawca sprzeciw odrzucił. Z tych samych względów, dla których ukarano powoda karą porządkową, wypowiedziano mu w dniu 4 marca 1998 r. umowę o pracę, wskazując jako przyczynę wypowiedzenia niewłaściwą dbałość o sprawy finansowe przedsiębiorstwa oraz brak możliwości współpracy w grupie.

Sąd Rejonowy uchylił karę nagany nałożoną na powoda, uznając, że ukaranie nastąpiło z naruszeniem terminów wskazanych w art. 109 § 1 KP. Dokonując oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego – przede wszystkim dzieląc wnioski opinii biegłego z zakresu budownictwa J.P. - Sąd uznał, że zarzuty stawiane powodowi przez pracodawcę, które stanowiły uzasadnienie wypowiedzenia umowy o pracę, są bezpodstawne. Wypowiedzenie umowy o pracę było zatem nieuzasadnione w rozumieniu art. 45 § 1 KP. Uwzględniając jednak „nastawienie wobec powoda wskazujące, że po przywróceniu powoda do pracy nie byłoby możliwości współpracy między dyrektorem a powodem, Sąd uznał, że przywrócenie powoda do pracy jest niecelowe i na podstawie art. 45 § 2 KP zasądził odszkodowanie w wysokości 3-miesięcznego wynagrodzenia”.

Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie wyrokiem z 14 września 1999 r. [...] oddalił apelację powoda od wyroku Sądu Rejonowego. Powód zaskarżył ten wyrok w części nie uwzględniającej jego roszczenia o przywrócenie do pracy, wnosił o jego zmianę i orzeczenie zgodnie z żądaniem. W apelacji zakwestionował zastosowanie przez Sąd Rejonowy art. 45 § 2 KP, podnosząc, że ewentualne przywrócenie go do pracy nie musi oznaczać współpracy z dotychczasowymi przełożonymi – Z.P. i M.M. - ponieważ osoby te nie pełnią już funkcji kierowniczych. Przywrócenie do pracy – zgodnie z żądaniem zgłoszonym w pozwie – stworzyłoby powodowi możliwość negocjowania z nowym właścicielem zakładu pracy warunków dalszego zatrudnienia lub rozwiązania umowy o pracę według zasad zwolnień grupowych z wykorzystaniem świadczeń z tzw. pakietu socjalnego.

Sąd Okręgowy podzielił ocenę Sądu pierwszej instancji co do zasadności

„uruchomienia trybu art. 45 § 2 KP i zasądzenia odszkodowania” w miejsce żądane-
go przez powoda przywrócenia do pracy. Przyjęty przez Sąd Rejonowy jako przyczy-
na zasądzenia odszkodowania „brak możliwości jakiegokolwiek współpracy między
dyrektorem pozwanego zakładu pracy i powodem” został – w ocenie Sądu Okręgo-
wego – potwierdzony „w pewnym sensie” w apelacji, w której wskazuje się z nazwi-
ska Z.P. i M.M. jako dwóch przedstawicieli kierownictwa pozwanego, z którymi
trudno byłoby współpracować powodowi. „W świetle oświadczenia pełnomocnika
pozwanego (wbrew twierdzeniom apelacji) obydwaj wyżej wymienieni przedstawi-
ciele kierownictwa pozwanego pracodawcy zmienili co prawda zajmowane stanowi-
ska ale nadal piastują kierownicze funkcje. Tym samym argumenty powoda przed-
stawione w uzasadnieniu apelacji nie odpowiadają prawdzie.” W ocenie Sądu Okrę-
gowego „całokształt materiału dowodowego wskazuje, iż dalsza współpraca powoda
z pozwanym pracodawcą byłaby niecelowa”.

Wyrok Sądu Okręgowego zaskarżył kasacją powód. Jako podstawy kasacji
skarżący wskazał: 1) naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię i nie-
właściwe zastosowanie art. 45 § 2 KP w świetle zebranego w sprawie materiału do-
wodowego, 2) naruszenie przepisów postępowania, w szczególności art. 328 § 2
KPC, „wobec braku wskazania przez Sąd ustalonych faktów, które Sąd uznał za
udowodnione, dowodów na których się oparł uznając, iż w sprawie niniejszej istnieją
podstawy do zastosowania art. 45 § 2 KP, a także dlaczego odmówił wiarygodności i
mocy dowodowej zarzutom przedstawionym w apelacji powoda”. Skarżący wniósł o
zmianę zaskarżonego wyroku oraz poprzedzającego go wyroku Sądu Rejonowego i
uwzględnienie w całości powództwa (o przywrócenie do pracy), ewentualnie „o
uchylenie zaskarżonych orzeczeń i przekazanie Sądowi pierwszej instancji sprawy
do rozpoznania”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja zasługuje na uwzględnienie. Podstawą oddalenia powództwa o przy-
wrócenie do pracy i zasądzenia na rzecz powoda odszkodowania na podstawie art.
45 § 2 KP była ocena Sądu Rejonowego dotycząca niecelowości przywrócenia go do
pracy ze względu na „nastawienie wobec powoda wskazujące, że po przywróceniu
do pracy nie byłoby możliwości współpracy między dyrektorem a powodem”. Ocena
ta – wyrażona w końcowej części uzasadnienia wyroku Sądu Pracy [...] - nie została

odniesiona do konkretnych ustaleń faktycznych, w szczególności do tego, na czym polega i z czego wynika „nastawienie wobec powoda”, o jakie „nastawienie” chodzi, co (czyje zachowanie) było jego przyczyną, kto swoim zawinionym działaniem doprowadził do sytuacji, w której brak jest możliwości dalszej współpracy stron, a także z którym (którymi) z przełożonych powoda nie istniałaby możliwość jego dalszej współpracy w razie przywrócenia do pracy. W apelacji powód podniósł zarzuty odnoszące się do przedstawionej wcześniej oceny Sądu Pracy co do zastosowania art. 45 § 2 KP, wskazując na to, że jego dotychczasowi przełożeni nie pełnią już funkcji kierowniczych, a zatem – jak należy się domyślać – nie musiałyby po przywróceniu do pracy współpracować z nimi. Sąd Okręgowy nie ustosunkował się we właściwy sposób do tej argumentacji powoda zawartej w apelacji, choć wymagała ona odpowiednich ustaleń faktycznych i oceny materialnoprawnej tych ustaleń. Powołanie się przez Sąd Okręgowy na „oświadczenie pełnomocnika pozwanego” (nie wiadomo, kiedy i w jakiej formie złożone, albowiem strona pozwana nie wniosła odpowiedzi na apelację ani żadnego innego pisma procesowego w toku postępowania apelacyjnego zawierającego ustosunkowanie się do zarzutów apelacji, protokół zaś rozprawy apelacyjnej nie zawiera adnotacji co do treści oświadczeń pełnomocnika strony pozwanej składanych w czasie rozprawy odnoszących się do omawianej kwestii) nie może zastąpić dowodu, zwłaszcza gdy sporny między stronami – a więc wymagający dowodu (art. 227 KPC) - okazał się fakt braku możliwości dalszej ich współpracy i w związku z tym niecelowości przywrócenia powoda do pracy.

Sąd drugiej instancji zaakceptował ocenę Sądu pierwszej instancji co do możliwości zastosowania w rozpoznawanej sprawie art. 45 § 2 KP, mimo że ocena ta nie była oparta na ustaleniach faktycznych odnoszących się do przesłanek zastosowania wskazanego przepisu (co do braku celowości przywrócenia powoda do pracy), a powód w apelacji wyraźnie kwestionował podstawy faktyczne takiej oceny. Nie sposób zgodzić się z wywodem zawartym w uzasadnieniu wyroku Sądu Okręgowego co do tego, że fakt braku możliwości jakiegokolwiek współpracy z dyrektorem pozwanego zakładu pracy potwierdza sama apelacja, w której wskazuje się z nazwiska dwóch przedstawicieli kierownictwa pozwanego, z którymi trudno byłoby współpracować powodowi. Przede wszystkim z treści uzasadnienia apelacji nie można wyinterpretować przyznania przez powoda faktu braku możliwości jakiegokolwiek współpracy pomiędzy nim a dyrektorem, które mogłoby stanowić podstawę do przyjęcia, że fakt ten nie wymaga dowodu jako przyznany w rozumieniu art. 229 KPC. Ponadto nie wia-

domo, czy osoby wymienione przez powoda z nazwiska w apelacji były tym dyrektorem pozwanego zakładu pracy, o którym wspomniano w uzasadnieniu Sądu Rejonowego. Powołując się ogólnikowo na to, że „całokształt materiału dowodowego wskazuje, iż dalsza współpraca powoda z pozwanym pracodawcą byłaby niecelowa”, Sąd Okręgowy nie wskazał, o jakie dowody w tym przypadku chodzi, skoro Sąd Rejonowy w istocie rzeczy nie prowadził na tę okoliczność postępowania dowodowego, a jego ocena była arbitralna.

W tych okolicznościach uzasadniony okazał się zawarty w kasacji zarzut naruszenia art. 45 § 2 KP, albowiem w świetle dokonanych ustaleń faktycznych (a właściwie ich braku) ocena, że przywrócenie powoda do pracy byłoby niecelowe, jest pochozna i przedwczesna, a przez to bezpodstawna.

Zarzut naruszenia art. 328 § 2 KPC jest niesłuszny o tyle, o ile odnosi się do braku wskazania przez Sąd Okręgowy, dlaczego „odmówił wiarygodności i mocy dowodowej zarzutom przedstawionym w apelacji powoda”. Ocenie pod kątem wiarygodności i mocy dowodowej nie podlegają oświadczenia (zarzuty, argumenty) stron, lecz dowody przeprowadzone w sposób przewidziany przepisami Kodeksu postępowania cywilnego (w tym np. dowód z przesłuchania stron). Pomijając wątpliwości związane z tym, czy naruszenie art. 328 § 2 KPC, regulującego materię konstrukcji uzasadnienia wyroku, może mieć kiedykolwiek istotny wpływ na wynik sprawy w rozumieniu art. 393¹ pkt 2 KPC i w związku z tym stanowić skuteczną podstawę kasacyjną, stwierdzić należy – co zostało już wcześniej podniesione – że uzasadnienie Sądu Okręgowego rzeczywiście nie zawiera wskazania ustalonych faktów, które Sąd ten uznał za udowodnione, oraz dowodów, na których Sąd się oparł, uznając, że w sprawie istnieją podstawy do zastosowania art. 45 § 2 KP.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji wyroku na podstawie art. 393¹³ § 1 KPC i art. 108 § 2 KPC w związku z art. 393¹⁹ KPC.

=====